

Архитектура и организација рачунара 1 – К2 надокнада

1. (15) Рачунар поседује виртуелну меморију сегментне организације и јединицу за убрзавање пресликавања виртуелних у физичке адресе (TLB јединица). Виртуелни адресни простор има 2^4 сегмената, максималне величине 64 KB. Физички адресни простор је величине 1 MB. Адресе у виртуелном и физичком адресном простору се односе на речи ширине 1 бајт. TLB јединица је реализована са асоцијативним пресликавањем и има 16 улаза. Максималан број процеса је 16.

а) (5) Нацртати табелу сегмената и TLB јединицу и означити све капацитете и ширине поља. Усвојити такве величине улаза у табели сегмената, тако да претварање бројева улаза у помераје може да се реализује померањем бројева улаза улево за одређени број места.

б) (5) Посматра се превођење виртуелне у физичку адресу. За сваку карактеристичну ситуацију дати:

- назив;
- за TLB јединицу (ако јој се приступа) назначити на како је добијен број улаза, коју вредност има бит V, а коју бити у пољу таг, да ли се приступ ради хардверски или софтверски;
- за табелу сегмената (ако јој се приступа) назначити како је добијена адреса улаза одакле је прочитан дескриптор сегмента и коју вредност има бит V у дескриптору сегмента, да ли се приступ ради хардверски или софтверски;
- за диск (ако му се приступа) назначити како је добијена адреса на диску.

Карактеристичне ситуације би биле:

1. постоји сагласност у TLB јединици,

2. не постоји сагласност у TLB јединици, а постоји сегмент у оперативној меморији, и

Одговор дати табеларно. Водити рачуна да за одређене ситуације може бити више редова.

Прилико попуњавања табеле користити ознаке дате под а).

	TLB јединица				Табела сегмената			Диск	
Ситуација	Улаз	V	Таг	X/C	Адреса улаза	V	X/C	Адреса на диску	X/C

в) (5) Уколико би дати рачунарски систем поред процесора чинили и меморија и У/И уређај са DMA контролером повезани асинхроном магистралом на којој се циклуси реализују као атомске операције. Процесор поседује реалну кеш меморију која користи алгоритам врати назад (*write back*) за ажурирање садржаја оперативне меморије и алгоритам довуци блок (*write allocate*) при операцији уписа уколико нема сагласности. Као последица одабраних алгоритама при операцијама уписа ће се јавити ситуација да ће ажурне копије неких блокова бити само у кеш меморији, али не и у оперативној меморији. Да би се спречило да У/И уређај са DMA контролером при трансферу података из оперативне меморије у излазну периферију узима из оперативне меморије неажурне вредности, кеш меморија има и посебан хардверски модул (*snopу* контролер). Објаснити како се уз помоћ *snopу* контролера обезбеђује да DMA контролер добија ажурне вредности података које преноси из оперативне меморије у излазну периферију.

2. (5) Посматра се виртуелна меморија и TLB јединица из претходног задатка. Кориснички програм са бројем 2h генерише следећу секвенцу виртуелних адреса (све вредности су хексадецималне):

20018 (Ex), 30432 (Rd), 20019 (Ex), 10025 (Wr), 20020 (Ex).

Сви сегменти се налазе у оперативној меморији, и смештени су почев од локација 10000h, 20000h и 30000h физичке меморије, респективно. Величина сваког сегмената је 64 KB, а пре дате секвенце TLB јединица је била празна.

За сваки приступ меморији означити: виртуелну адресу којој се приступа, тип операције, идентификацију корисника, вредност поља *Segment* и *Word*, вредност поља *Tag* у TLB јединици, коментар да ли је било сагласности у TLB јединици, почетну адресу сегмента и физичку адресу којој се приступало. Приказати још и изглед TLB јединице након дате секвенце адреса. Одговоре дати табеларно.

3. (10) Посматра се рачунарски систем са меморијским системом са преклопљеним приступом меморијским модулима, тако да је оптимизација извршена за секвенцијални приступ процесора меморији. Величина једног меморијског модула је 256MB и постоји 32 модула. Адресибилна јединица и ширина акумулатора су по 1 бајт. Циклус повратка прочитаног податка из меморије идентификује се тако што су обе контролне линије *rd* и *wr* активне. Претпоставити да након иницијализације операције уписа у меморију меморијски модул је заузет наредне три периода сигнала такта и да је након иницијализације операције читања из меморије модул заузет две периоде сигнала такта и одговор даје тек у трећој.

Сви захтеви за приступ магистрали постављају се синхроно, на исти сигнал такта. Арбитрација се обавља комбинационо, тако да се у истом такту арбитрају сви захтеви постављени на тај сигнал такта (или раније), даје дозвола једном *master*-у и тај *master* обавља циклус на магистрали. Међу процесорима, виши приоритет има процесор са мањим идентификационим бројем (ID). Међу модулима, виши приоритет има модул са мањим бројем. Циклус враћања прочитаног податка из меморије има највиши приоритет. Уколико процесор постави захтев модулу који је заузет обрадом раније задате операције, модул му одговара негативно у истом такту (*ack=0*), процесор одустаје од захтева, паузира 2 такта, а онда понавља исти захтев. Три процесора извршавају следеће програмске сегменте (формат заглавља је: такт:IDprocesora, све вредности су хексадецималне):

такт 0:1 (ID процесора)	0:2	0:3
11000 ST 80	22000 PUSH	33000 OR #18
11002	22001 ...	33002 ...

Претпоставити да су вредност за процесор 1 ACC=18h, а за процесор 2 ACC=17h и SP=88081h и SP показује на прву слободну локацију. Инструкције се дохватају тако што се одмах након пријема једног бајта инструкције у следећем такту упућује захтев за довлачењем следећег бајта. Све инструкције које током извршавања врше приступ подацима у меморији, сам приступ започињу у трећем такту након фазе читања инструкције (прочитају инструкцију, чекају два такт, па крећу са приступом у меморију).

Приказати како теку циклуси на магистрали за ову секвенцу. Приказ дати табеларно, тако да се по редовима табеле наводе циклуси на магистрали, прва колона даје редни број такта, друга садржај на адресној магистрали, трећа садржај на магистрали података, а четврта, пета и шеста вредности сигнала *rd*, *wr* и *ack*, редом. За вредност на магистрали података током циклуса враћања прочитаног податка из меморије ставити X.

Напомене: На испиту нису дозвољена никаква помоћна средства, ни калкулатори ни литература. Испит траје 3 сата.